

conducted at universities. In this regard, there is a need for the development of certain qualities and abilities of the teacher, which play an important role in his personal and professional development, as well as in the implementation of the tasks of higher education. One of the leading components of the modern teacher profессиogram is a rhetorical culture, which we understand as a complex of communicative, rhetorical and personal qualities.

Purpose. The purpose of this article is the examining of the essence and peculiarities of the higher educational institution teacher professional activity and understanding of its possibilities for the development of the rhetorical culture.

Methods. With the purpose of the declared problem research, we used the following complex of methods: systematic and structural analysis of the pedagogical and psychological literature; systematization and generalization of the factual material; study of current oratory and teaching experience, etc.

Results. One of the most important conditions of formation of students' vocational and required competencies, including communication, is the possession of the teacher a highly rhetorical culture. Professional activities of scientific and pedagogical worker have the considerable potential for the development of professionally essential qualities, including communication, among which the rhetorical culture occupies a leading position.

In our opinion, the system of the development of the higher school teacher rhetorical culture in the professional activities can be represented as an ordered sum of 4 components: motivational, rhetorical, informational, and effective.

Originality. In our study the function of the higher education institution teacher, the content and structure of his profессиogram are clarified. For the first time in the scientific literature the system of the development of the teacher rhetorical culture in his professional activities is proposed.

Conclusion. Multifaceted professional activity of higher school teacher, which is impossible without continuous improvement of personal and professional qualities, development of new directions of self-realization, determines the continuity of the process of the development of the rhetorical culture. Therefore, the actual area for the further researches is the development of modern tools (online resources, video courses, training facilities) and pedagogical technologies, aimed at the development of the higher educational institution teacher rhetorical culture.

Keywords: high school; professional activities; profессиogram; personality of the teacher; rhetorical culture; знання; уміння; навички.

Одержано редакцією 07.11.2016
Прийнято до публікації 16.11.2016

УДК 378: 316.477

ГОРОХОВА Галина Іванівна,
аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, практичний психолог
Кропивницького інженерного коледжу ЦНТУ,
Україна

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Анотація. Розкрито сутність і роль професійної кар'єри як невід'ємної частини життєвого устрою і особистості, і суспільства в цілому. З'ясовано можливі шляхи наукового вивчення проблеми професійної кар'єри особистості. Розглянуто причини і провідні чинники, які впливають на становлення і розвиток кар'єри в сучасних умовах. Визначено місце праці в сукупній людській діяльності людей, вплив її на соціалізацію, зміну ролі й статусу особистості

в суспільному житті. Проаналізовано соціальні явища, з якими пов'язаний процес побудови професійної кар'єри особистості.

Ключові слова: кар'єра; професійна кар'єра; особистість; самореалізація; праця; трудова поведінка; мотивація.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Зважаючи на те, що ринок праці в Україні поступово наближається до світових стандартів, освоює нові закони в області зайнятості населення, варто зазначити, що нині неможливо уявити собі успішну прогресивну компанію чи підприємство, які б не наголошували на можливостях кар'єрного росту. Ще складніше уявити фахівця, який би не мріяв про успіх у професії. Адже успішна побудова кар'єри – це, насамперед, успіх людини як особистості, це відчуття своєї значущості, як для інших людей, так і для суспільства в цілому, гарантія професійного самоствердження та особистої самореалізації.

Проте виникає питання: наскільки в умовах сучасного стрімкого розвитку історичних подій, зокрема розвитку новітніх технологій і наукових досягнень, в умовах беззаперечних змін у суспільстві як окремих країн, так і в суспільних світових відносинах у цілому, наскільки досконало саме в Україні, яка в освоєнні ринку праці наближається до світових стандартів, вивчене таке важливе в сучасному світі поняття як «кар'єра», а зокрема поняття «професійна кар'єра»?

Відповідь криється в поглибленому аналізі наукових джерел і праць учених, які працюють над розробленням цієї проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань особливостей самореалізації та соціально-професійного становлення особистості здійснюють такі науковці, як Г. В. Дворецька, О. М. Кокун, М. П. Лукашевич, В. В. Радул, О. Р. Малхазов, Є. В. Гудкова, В. Т. Лозовецька, О. В. Мазяр, В. В. Кириченко, І. Б. Файнман, І. П. Краснощок, І. В. Лебедик та інші. Особливу увагу висвітленню питання щодо особливостей становлення професійної кар'єри особистості приділяють у своїх наукових працях учені В. С. Біскуп, Ю. В. Ковбасюк, Т. Л. Лях, О. Р. Малхазов, Л. Е. Орбан-Лембрик, Т. М. Траверсе, Т. П. Цюман.

Мета і завдання статті полягають у теоретичному аналізі сутності й ролі професійної кар'єри в життєдіяльності особистості і суспільства в цілому, розкритті змісту поняття «професійна кар'єра», дослідженні першопричин виникнення і провідних чинників, які впливають на становлення кар'єри в умовах сьогодення, визначенні місця праці в сукупній людській діяльності, впливу її на соціалізацію та зміну ролі й статусу особистості в суспільному житті, розкритті сутності й глибинному аналізі соціальних явищ, з якими пов'язаний процес побудови професійної кар'єри сучасної особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наприклад, М. П. Лукашевич зазначає, що розуміння сутності трудової кар'єри у вітчизняній соціології гальмується. І, насамперед, через заперечення з ідеологічних мотивів загально визнаної у світовій соціології теорії соціальної мобільності П. Сорокіна. При цьому вилучено з досліджень кар'єри її методологічну основу. Лише в останні роки поряд з іншими зникають і ці «білі плями» у соціологічних знаннях. Тим самим створюється можливість з'ясувати сутність явища кар'єри як прояву індивідуальної соціальної мобільності й досліджувати особливості її прояву в трудовій мобільності [1, с. 307–308].

Термін «кар'єра» набуває поширення в першій половині ХХ ст., а як інструмент соціологічного аналізу й опису процесів сфери праці його вперше використовує американський соціолог Е. Х'юз у монографії «Люди та їхня робота» [2, с. 223].

Доцільним буде розпочати змістовий розгляд поняття «кар'єра» з його етимологічного наповнення. По-перше, звернемо увагу на тлумачення цього терміна у

словниках минулого і сучасного століть таких авторів, як В. Т. Бусел [3, с. 417], В. П. Горбатенко [4, с. 250], Д. Г. Гринчишин [6, с. 113], О. Я. Загоруйко [5, с. 314], С. Караванський [7, с. 160].

Слід зауважити, що досі немає загальної думки стосовно того, з якої мови, італійської чи французької, прийшло до нас слово «кар'єра», але сутнісний зміст поняття «кар'єра» переважно описують як процес просування людини в означеному напрямі. Наприклад, за В. П. Горбатенком [4, с. 250], «кар'єра» (від італ. *carriera*, первісно – возова дорога, життєвий шлях, поприще, від лат. *carus (carrum)* – віз) – це швидке й успішне просування по службі в певній сфері діяльності, підвищення соціального статусу, досягнення популярності, успіху, слави, позначення роду занять, професії особи. Д. Г. Гринчишин [6, с. 113] трактує слово «кар'єра» як пов'язаний зі службовою, громадською та ін. діяльністю шлях, просування когось до щоразу вищого становища, до зовнішніх успіхів, вигод, слави, визнання. На думку В. Т. Бусела [3, с. 417], кар'єра – це швидке, успішне просування у службовій, суспільній, науковій та іншій діяльності, досягнення слави, вигоди.

Поняття «кар'єра» широко поширене на Заході, наприклад, у США профорієнтація часто взагалі називається «психологією кар'єри». У країнах пострадянського простору існує своя традиція вживання слова «кар'єра» – це успіх у певному виді діяльності, але з деяким негативним відтінком (типу «кар'єризм»). У американській традиції кар'єра (за Дж. Сьюпером) – це «певна послідовність і комбінація ролей, які людина виконує протягом свого життя» (дитина, учень, студент, працівник, громадянин, чоловік, господар будинку, батько) [8, с. 10].

Досліджуючи поняття «кар'єра», слід розуміти, що залежно від того, у контексті якої з наук ми розглядаємо кар'єрні процеси, феномен кар'єри щоразу позиціонується у своєрідному вимірі. Для психології кар'єра постає як проблема вибору професії, засіб самореалізації чи компонент індивідуальної життєвої структури. Для соціальної психології кар'єра – це індивідуально опосередкована реакція на рольові вимоги, які надходять ззовні. Соціологія вивчає кар'єру в плані реалізації різноманітних соціальних ролей, економіка – як результат розподілу робочих місць і капіталу. Політологи розглядають кар'єру з позиції реалізації особистого інтересу, потреб у владі, у багатстві, у престижі чи автономії в межах існуючих політичних інститутів. Кар'єра входить у предметне поле таких наук, як історія, що вивчає взаємний вплив кар'єри видатних людей та історичних подій, і географії, передусім у ракурсі взаємозв'язку між географічними умовами і станом трудових ресурсів [9, с. 220–221].

Та перш ніж заглибитися в подальший аналіз наукової літератури з метою вивчення сутності й змісту поняття «професійна кар'єра», звернемося до наукових джерел, аби дослідити основні складові, першопричини виникнення й провідні чинники, що впливають на становлення кар'єри як одного з найважливіших рушійних явищ розвитку сучасного суспільства в новітніх історичних умовах.

Надважливим для нас у вивченні поняття «кар'єра» буде звернутися до такої науки, як соціологія праці. Адже, соціологія праці – це наука про закони і закономірності сталих узаємозв'язків окремих індивідів, спільнот як активних суб'єктів праці, які знаходять конкретний вияв у соціальних явищах і процесах трудової сфери [2, с. 8]. Об'єктом соціології праці як самостійної галузі соціологічної науки є індивіди, соціальні групи і спільноти трудової сфери [2, с. 8]. Предметом соціології праці є структура і механізм виникнення, функціонування й розвитку багатоманітної сукупності соціальних відносин, що відображають трудову діяльність як соціальний процес, як необхідну умову життєдіяльності людини і суспільства, реальну трудову поведінку, як вияв умінь, знань, бажань і ціннісних орієнтацій, потреб, інтересів, мотивів працівника, що фіксуються в його свідомості, впливають на продуктивність праці, а також умови, за яких це відбувається. Соціальні відносини, які вивчаються

соціологією праці, виявляються в взаємодії суб'єктів праці, у тих явищах, процесах, що відбуваються у сфері праці [2, с. 8].

Вітчизняний соціолог В. Полторак виокремлює три основні складники предмета соціології праці: соціальні закономірності взаємодії людей із засобами і предметами праці, зокрема механізми дії і форми вияву цих закономірностей у діяльності трудових колективів і особистостей; ставлення людини до праці, її змісту і характеру; соціальна організація підприємства, колективу, тобто та особлива система відносин, яку утворює сукупність позицій, ролей, цінностей, пов'язаних між собою працівників, які працюють колективно [2, с. 8].

Як бачимо, соціологів цікавить місце людини у трудовому процесі, її ставлення до праці й вдовolenня нею, мотивація й стимулювання праці, престиж і привабливість різних видів трудової діяльності, взаємовідносини окремих працівників і груп із приводу власності на засоби праці, реальна і вербальна трудова поведінка [2, с. 9].

Організація й проведення соціальних досліджень спрямована на більш глибоке розуміння місця праці в сукупній людській діяльності, вплив її на соціалізацію індивіда чи спільноти, зміну їх ролі чи статусу в суспільному житті [2, с. 10].

Дослідження будь-якого процесу, що відбувається у сфері трудової діяльності, потребує з'ясування його сутності й явищ, з якими пов'язаний цей процес. Спеціальні категорії, які використовують при даних дослідженнях, заведено типологізувати як категорії визначеності (зміст праці, її характер, суб'єкти праці – групи, індивіди, трудові дії), обумовленості (інтереси, потреби, норми, цінності) і вибору (стимулювання, мотивація, ціннісно-нормативне регулювання) [2, с. 12].

У соціології праці вирізняють кілька напрямів, дисциплін і галузей наук, кожна з яких має власний предмет дослідження [2, с. 24]. Однією з них є соціологія професій. Соціологія професій вивчає престижність існуючих видів діяльності, ціннісні орієнтації та переваги у виборі професій, професійну придатність [2, с. 24]. Усе те, що є невід'ємним складником правильної побудови кар'єри.

Звернемося до базисного складника кар'єри, а саме, до праці. Найважливішим видом соціальної діяльності визнається трудова [2, с. 92]. Пріоритетний статус праця отримує завдяки тому, що вона створює цінності й здатна задовольняти різноманітні потреби людей [2, с. 92]. У тому, що праця – це передусім доцільний процес створення споживних вартостей, матеріальних і моральних цінностей, які необхідні для задоволення людських потреб, виявляється основна функція праці як засобу до життя людини. Ця функція характеризує загальну сутність праці, яка не залежить від форм соціальної організації суспільства, і є вихідною умовою існування людства, його довічною природною необхідністю [2, с. 92]. Праця є сферою реалізації трудового потенціалу людини, головною сферою життєдіяльності людини, її самовираження і самоствердження [2, с. 93]. Праця – першопричина розвитку людини. Праця впливає на саму особистість людини, не тільки прищеплює їй певні навички, а й визначає спосіб її ставлення до навколишнього світу і до інших людей, формує головну стрижневу основу її життєвої позиції [2, с. 93].

Різна за змістом праця вимагає від працівника різного рівня професійних знань, різного ступеня участі в управлінні виробничим процесом, різного рівня загальної культури. Відмінності у змісті праці породжують відмінності у кваліфікації працівників, впливають на їхнє ставлення до праці, рівень трудової активності. Збагачення змісту праці, поліпшення її умов полегшують працю людини, створюють для неї додаткові стимули більш повного використання власного трудового потенціалу, посилюють задоволення працею, сприяють розвитку її особистості [2, с. 99]. Закон відповідності характеру і змісту праці, тобто міри поєднання її сутності та форми, є основним законом соціології праці [2, с. 99].

Творча і репродуктивна, проста і складна, кваліфікована і некваліфікована, виконавська й управлінська, самоорганізована і регламентована праця. Ці види диктують різні вимоги до загальної та професійної освіти, фахової культури, створюють різні можливості для реалізації професійних і особистісних якостей, тобто мають різний соціальний вплив на працівників [2, с. 99]. Проста праця для свого виконання не потребує певної кваліфікації. Складною є праця людини, яка має певну кваліфікацію. Вона пов'язана з додатковими витратами на навчання, надбання практичних навичок і формування кваліфікованого працівника [2, с. 102]. Соціально-економічна неоднорідність праці, що породжена її поділом, є підґрунтям формування соціальних відмінностей працівників. Останні, виконуючи неоднорідну працю, займають різні місця в системі суспільної організації праці, мають неоднакові можливості участі в управлінні виробництвом, реалізації свого внеску в його удосконалення й розвиток. На ґрунті відмінностей у змісті виконуваної праці формуються відмінності в особистісному потенціалі працівників (їхньому соціальному обличчі – обрисі, інтересах, потребах), що впливає врешті-решт на їхнє ставлення до праці, зацікавленість у її результатах [2, с. 102–103].

Трудова поведінка формується завдяки дії різних чинників: соціально-психологічних і професійних характеристик працівників, умов роботи (зокрема умови праці й побуту на виробництві, оплата праці), система норм і цінностей, трудових мотивацій. Вона зумовлюється особистими і груповими інтересами людей, служить задоволенню їхніх потреб [1, с. 173].

Варто зауважити, що основним складником правильної побудови кар'єри є найбільш значущі соціальні якості особистості: самосвідомість, активність, самооцінка, інтереси, спрямованість, переконання, установка, ціннісна орієнтація, ідентичність, які набувають функцію регуляторів поведінки людей, що зрештою впливає на самореалізацію у професійній діяльності, ставлення до праці й розуміння свого місця у професії.

При розгляді соціальної сутності праці ставлення до неї визначається як одна з найважливіших рис її характеру [2, с. 105]. Якщо взаємодія людини з засобами виробництва формує в неї професійні навички, то ставлення до праці формує певні її соціальні якості [2, с. 105]. Ставлення до праці характеризує прагнення, поривання (чи відсутність такого) людини максимально проявити свої фізичні й психічні сили, використати свій досвід і знання, спроможність досягти певних кількісних і якісних результатів праці [2, с. 105]. Ставлення до праці відтворює фундаментальний зв'язок людини з суспільством, її спосіб життя і виявляється через суспільну оцінку праці – престиж: професії, розгляд праці як вищої цінності, способу визнання людини в суспільстві, а також має суб'єктивно-індивідуальний вияв у висловлюваннях і реальній трудовій поведінці [2, с. 106]. З'ясування особистих інтересів і мотивів суб'єкта праці дає змогу виявити можливості реалізації її трудового потенціалу, посилення соціальної активності у формуванні власного способу життя [2, с. 107]. Особливе значення має зміст праці. Праця престижна, висококваліфікована, новаторська, з великою часткою творчих елементів створює передумови для ставлення до неї як до вищої цінності [2, с. 111].

Слід зазначити, що одним із найважливіших чинників результативності роботи індивіда – є мотивація. Мотиви – це конкретне внутрішнє спонукання до дії, яке безпосередньо ситуаційно визначає поведінку людей. Мотиви є відображенням у свідомості людей їхніх об'єктивних і суб'єктивних потреб та інтересів у досягненні благ, здійсненні бажань, забезпеченні умов для діяльності [10, с. 84].

У минулому фахівці виходили з того, що ефективність роботи залежить від добору, розстановки і навчання працівника. Проте, як виявилось, цього недостатньо. Крім здібностей (умінь), потрібна ще й мотивація, на якій ґрунтуються методи стимулювання ефективної роботи. Американський професор Д. С. Синк виділяє такі основні групи методів посилення мотивації й поліпшення результативності роботи:

використання грошей як стимулу; регулювання поведінки згідно з поставленими цілями; збагачення праці; залучення працівників до управління спільними справами [2, с. 114]. До речі, ступінь задоволення працею є головним показником у трудовій адаптації працівників [2, с. 114]. До стимулів, що визначають задоволення працею, відносять її зміст, можливість професійного зростання, використання інтелектуального потенціалу, автономність, можливість завершення роботи, визнання заслуг [2, с. 115].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Розвиток кар'єри передбачає професійну соціалізацію й професійну індивідуалізацію особистості. Професійне становлення в обраній професії відбувається на засадах професійної активності, професійної зрілості, реального самооцінювання, формування «Я-концепції» в узгодженості очікувань і досягнутих результатів на всіх етапах, стадіях і періодах професійного становлення особистості. Важливим є врахування індивідуальних і соціальних чинників щодо відповідності розвитку кар'єри людини реальним соціально-економічним вимогам і потребам у контексті ефективної взаємодії з соціальним і професійним середовищем, окресленням відповідних цілей і мотивів [8, с. 81]. Саме тому перспективами подальших наукових розвідок визначено дослідження структурних елементів процесу мотивації, види та стадії розвитку професійної кар'єри сучасної особистості.

Список використаної літератури

1. Лукашевич М. П. Соціологія праці : підручник / М. П. Лукашевич. – Київ : Либідь, 2004. – 440 с.
2. Дворецька Г. В. Соціологія праці : навч. посібник / Г. В. Дворецька. – Київ : КНЕУ, 2001. – 244 с.
3. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови / В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
4. Горбатенко В. П. Політологічний енциклопедичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенко. – 2-е., доп. і пероб. – Київ: Генеза, 2004. – 736 с.
5. Загоруйко О. Я. Великий універсальний словник української мови / О. Я. Загоруйко. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2010. – 786 с.
6. Гринчишин Д. Г. Короткий тлумачний словник української мови : Близько 6750 слів / Д. Г. Гринчишин. – 2-е вид., перероб. і допов. – Київ : Радянська школа, 1988. – 320 с.
7. Караванський С. Й. Практичний словник синонімів української мови / С. Й. Караванський. – 2-е вид., доповнене й опрацьоване. – Київ : Українська книга, 2000. – 480 с.
8. Лозовецька В. Т. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах : монографія / В. Т. Лозовецька. – Київ, 2015. – 279 с.
9. Біскуп В. С. Теоретичний аналіз змісту поняття «кар'єра» з позиції суспільно-гуманітарних дисциплін / В. С. Біскуп // Вісник Львівського університету : Серія «Соціологічна». – 2012. – Вип. 6. – С. 217–226.
10. Полторак І. С. Соціологія : навч. посіб / І. С. Полторак, Л. О. Колісник, Я. О. Лаптурова. – Дніпропетровськ : НГУ, 2008. – 116 с.

References

1. Lukashevich, M. P. (2004). *The Sociology of Labour*. Kyiv: Lybid' (in Ukr.)
2. Dvoretzka, H. V. (2001). *The Sociology of Labor*. Kyiv: KNEU (in Ukr.)
3. Busel, T. V. (2004). *Large Thesaurus of the Modern Ukrainian Language*. Kyiv: Irpin: «Perun» (in Ukr.)
4. Horbatenko, V. P. (2004). *Encyclopedic Dictionary of Political Science*. Kyiv: Heneza (in Ukr.)
5. Zahoruiko, O. Ya. (2010). *Large Universal Dictionary of the Ukrainian Language*. Kharkiv: Torsing Plus (in Ukr.)
6. Hrynchyshyn, D. H. (1988). *Brief Thesaurus of the Ukrainian Language: Nearly 6 750 words*. Kyiv: Soviet school (in Ukr.)
7. Karavanskyi, S. Y. (2000). *Practical Synonym Dictionary of the Ukrainian Language*. Kyiv: Ukrainian Book (in Ukr.)
8. Lozovetska, V. T. (2015). *The Individual's Professional Career In The Contemporary World: monograph*. Kyiv (in Ukr.)
9. Biskup, V. S. (2012). Theoretical analysis of The Meaning «Career» in social humanitarian studies (*Visnyk of Lviv University, Sociological Series*), 6, 217–226 (in Ukr.)
10. Poltorak, I. S. (2008). *Sociology*. Dnipropetrovsk: NSU (in Ukr.)

Abstract. *Horokhova Halyna Ivanyvna. The typical features of the individual's professional career formation and development in the contemporary world.*

Introduction. *In the article the core and role of a professional career as an inseparable part of a lifestyle, individual and society in the whole were observed. There were researched the possible ways of the individual's professional career problems and observed the reasons and leading factors influencing the career formation and development in the contemporary world. There was defined the place of work in the collaborative human activity, its influence on socialization and change of the individual's role and status in social life. There were analyzed the social phenomena connected with the process of the individual's professional career building.*

Purpose – *make a theoretical analysis of the nature and role of a professional career in the life of the individual and society as a whole.*

Results. *The particular categories used in this research are normally typologized as a determining category (the meaning of work, its character, its subjects – groups, individuals, acts of work, etc.), a stipulating one (interests, needs, norms, values) and a category of choice (stimulation, motivation, value standardized regulation, etc.) It was demonstrated that the main component of the appropriate career building includes such significant individual's social qualities as self-actualization, activity, self-concept, interests, adaptation, credo, purpose, value orientation, identity which acquire the regulatory function of human behavior that finally impact the self-realization in the professional activity, the attitude toward work and understanding of their own place in a profession.*

Scholars observe career orientations as an important factor of the individual's career development dynamics and a constituent of the individual's general value orientation system which is formed by his/her experience and determine the purpose concerning an individual's career; his/her professional activity and work in general.

Conclusion. *Career development provides professional socialization and professional individualized personality. Professional growth in their chosen profession is based on professional activity, professional maturity, the real self, the formation of 'self-concepts. Importantly regard to individual and social factors on compliance career person real socio-economic demands and needs in the context of effective interaction with the social and professional environment, outlining relevant. Therefore, the prospects of further scientific studies identified structural elements of the study process, motivation, type and stage of career modern identity.*

Key words: *career; professional career; individual; self-realization; work; working behavior; motivation.*

*Одержано редакцією 16.11.2016
Прийнято до публікації 30.11.2016*

УДК 37.013

Дьоміна В.В.,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки вищої школи, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний інститут», Україна

БІЛІНГВІЗМ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ДІАЛОГ ЦІННОСТЕЙ ДВОХ КУЛЬТУР

Анотація. *Розкрито поняття білінгвізм, білінгвальна культура спілкування та її особливості. Установлено змістові характеристики та взаємозв'язок. Обґрунтовано визначення білінгвізму як компонента загальної культури спілкування майбутнього вчителя, потрібного для обміну інформацією та досвідом між представниками білінгвокультур засобами рідної та іноземної мов.*

Доведено, що процеси глобалізація культур різних країн, розширення кола спілкування майбутніх вчителів, еміграція населення, збільшення ділових й особистісних контактів із